

Rep.Nr.

2014/820

5DE KAMER

ARBEIDSHOF TE BRUSSEL

ARREST

OPENBARE TERECHTZITTING VAN 24 MAART 2014.

Arbeidsongeval
Op tegenspraak
Definitief + Verzending naar de Arbeidsrechtbank van
Leuven

In de zaak:

DE FEDERALE VERZEKERINGEN, Gemeenschappelijke
Kas voor Verzekering tegen Arbeidsongevallen,
met maatschappelijke zetel gevestigd te 1000
BRUSSEL, Stoofstraat 12.

Appellante, vertegenwoordigd door Mr. E.
VERHAEGEN loco Mr. F. WOUTERS, advocaat te
Leuven.

Tegen:

B

Geïntimeerde, verschijnend in persoon en
bijgestaan door Mr. W. TIRMARCHE, advocaat te
Landen.

★

★

★

Na beraad, spreekt het Arbeidshof te Brussel het
hiernavolgend arrest uit :

Gelet op de stukken van rechtspleging, inzonderheid:

- het voor eensluidend verklaard afschrift van het
vonnis gewezen op tegenspraak door de Arbeidsrechtbank
van Leuven op 15 januari 2013,

- de akte van hoger beroep ontvangen ter griffie van het Arbeidshof te Brussel op 28 maart 2013;
- de conclusies van de partijen;

Gelet op de door partijen neergelegde stukken.

Gehoord de partijen in hun middelen en verdediging ter openbare terechtzitting van 17 februari 2014 waarna de debatten gesloten werden en de zaak in beraad werd genomen.

★

★

★

I. DE FEITEN EN DE VOORGAANDE RECHTSPLEGING

a.-

De heer B werd op 23 december 1993 het slachtoffer van een zeer ernstig arbeidsongeval, waarvoor de Federale Verzekeringen, als arbeidsongevallenverzekeraar van de werkgever, een volledige arbeidsongeschiktheid erkende tot 1 februari 1997. Op die dag zou, volgens het voorstel van de Federale Verzekeringen, het ongeval geconsolideerd zijn met een blijvende arbeidsongeschiktheid van 80%, zoals blijkt uit het voorstel van overeenkomst-vergoeding

b.-

Omdat er een betwisting bestond over de datum van consolidatie heeft de heer B een procedure ingeleid voor de Arbeidsrechtbank te Leuven. Met vonnis van 16 juni 1998 heeft de arbeidsrechtbank dr. Maddens aangesteld als deskundige.

De deskundige legde zijn verslag neer op 2 februari 2001. Hij weerhield een volledige tijdelijke arbeidsongeschiktheid tot 1 december 1997, met een consolidatie op die datum en een blijvende arbeidsongeschiktheid van 45%.

Vermits na het neerleggen van het deskundig verslag er een nieuwe medische verwikkeling was, heeft de arbeidsrechtbank op 11 februari 2003 dr. Maddens belast met een bijkomende opdracht. In zijn verslag wijzigde de deskundige de periodes van tijdelijke arbeidsongeschiktheid en bepaalde hij de consolidatiedatum op 21 december 2004, met een blijvende invaliditeit van 50%.

c.-

Met vonnis van 13 mei 2008 oordeelde de arbeidsrechtbank dat zij op basis van het neergelegde verslag niet in staat was de gevolgen van het ongeval te bepalen. De arbeidsrechtbank stelde vast dat de deskundige niet geantwoord had op de opmerkingen van de partijen en dat hij onvoldoende advies gegeven had over de vraag naar de arbeidsongeschiktheid van de heer B in functie van de algemene arbeidsmarkt. Ook bleek niet uit het verslag in welke mate de deskundige rekening gehouden had met de vooraf bestaande toestand van het slachtoffer (gehoorstoornissen). De rechtbank stelde een andere deskundige aan, meer bepaald dr. K. Ringoet.

d.-

Met dagvaardingsexploit van 25 juni 2008, neergelegd te griffie van het Arbeidshof te Brussel op 30 juni 2008 heeft de Federale Verzekeringen hoger beroep ingestel tegen het vonnis van de arbeidsrechtbank van 13 mei 2008.

e.-

Met arrest van 8 juni 2009 verklaarde het arbeidshof het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond. Het verzond de zaak terug naar de eerste rechter en veroordeelde de Federale Verzekeringen tot de kosten van het hoger beroep in hoofde van de heer Beyrus niet begroot.

f.-

Op 16 april 2010 legde de door de arbeidsrechtbank met vonnis van 13 mei 2008 aangestelde deskundige zijn deskundig verslag neer ter griffie. In dit verslag adviseerde dr. Ringoet de gevolgen van het arbeidsongeval waarvan de heer B op 23 december 1993 het slachtoffer was, als volgt te bepalen:

"- 100 % fysiologische en economische arbeidsongeschiktheid vanaf 23.12.1993 tot 30 november 1997;
- vanaf 01.12.1997 tot 17.03.2010 de helft van die periode 100 % fysiologische en economische arbeidsongeschiktheid
- vanaf 01.12.1997 tot 17.03.2010 de helft van die periode 75 % fysiologische en economische arbeidsongeschiktheid
- consolidatiedatum 18.03.2010 met blijvende arbeid ongeschiktheid zowel fysiologisch als economisch van 75

B heeft ook de geregelde hulp van een ander persoon nodig en terzake bepalen we bij hem een verminderde graad van zelfredzaamheid volgens de criteria van FOD Sociale Zekerheid op 11 punten, dus categorie 2.

In dit verband zal B in de toekomst ook nog nood hebben aan kinesitherapie - vervanging van orthopedische schoenen - steunstok of krukken."

g.-

Met vonnis van 15 januari 2013 zegde de arbeidsrechtbank voor recht dat de vergoedingen die aan de heer B verschuldigd zijn naar aanleiding van het arbeidsongeval waardoor hij op 23 december 1993 werd getroffen, dienen berekend te worden op basis van:

- een tijdelijke arbeidsongeschiktheid van 100 % van 23 december 1993 tot 17 maart 2010
- een blijvende economische arbeidsongeschiktheid van 100 % vanaf 18 maart 2010, datum van consolidatie
- een basisloon van 21.444,45 euro.

Zij zegde verder voor recht dat de heer B ten laste van de arbeidsongevallenverzekeraar recht heeft op vervanging van orthopedische schoenen en een steunstok of krukken.

Vervolgens werd dr. K. Ringoet opnieuw aangesteld als deskundige met als opdracht:

- de noodzakelijkheid van de hulp van derden in hoofde van de heer B na te gaan, met name in concreto na te gaan hoeveel uren de derde moet besteden aan de te verstrekken hulp;
- te preciseren aan welke frequentie de heer B nood heeft aan kinesitherapie.

h.-

Met akte van hoger beroep, per gerechtsdeurwaarders-exploot van 26 maart 2013 betekend aan de heer B en ter griffie van het Arbeidshof te Brussel ontvangen op 28 maart 2013, tekende de Federale Verzekeringen hoger beroep aan tegen het vonnis dat door de Arbeidsrechtbank te Leuven werd gewezen op 15 januari 2013.

Zij vorderde dat het arbeidshof dit vonnis zou vernietigen en opnieuw recht doende:

- het deskundig verslag van dr. Ringoet zoals neergelegd bij de arbeidsrechtbank op 12 april 2010 te bekrachtigen wat de erin weerhouden graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van 75 % betreft;
- de consolidatiedatum te bepalen op 1 december 1997;

Vast te stellen dat zij aan haar wettelijke verplichtingen heeft voldaan door regeling van de vergoedingen

op basis van en onder verwijzing naar het basisloon dat in casu werd vastgesteld op 21.444,45 euro:

- 100 % tijdelijke arbeidsongeschiktheid vanaf 23.12.1993 tot 30.11.1997
- 75 % blijvende ongeschiktheid vanaf 1.12.1997 tot 25.1.2004
- 100 % tijdelijke ongeschiktheid vanaf 26.1.2004 tot 14.10.2004
- 75 % blijvende ongeschiktheid van 15.10.2004 tot 17.8.2008
- 100 % tijdelijke ongeschiktheid vanaf 18.8.2008 tot 17.3.2010
- 75 % blijvende ongeschiktheid vanaf 18.3.2010

De kosten als naar recht uit te horen spreken.

III. ONTVANKELIJKHEID VAN HET HOGER BEROEP

Het hoger beroep werd tijdig en met een naar de vorm regelmatige akte ingesteld, zodat het ontvankelijk is.

IV. BEOORDELING

De consolidatiedatum

a.-

Met toepassing van artikel 24 tweede lid van de Arbeidsongevallenwet Private Sector neemt de blijvende arbeidsongeschiktheid een aanvang vanaf de dag waarop de ongeschiktheid een bestendig karakter vertoont; dit vertrekpunt wordt vastgesteld bij een overeenkomst tussen partijen of bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing.

Aan de orde is dan de vraag vanaf wanneer de ongeschiktheid een bestendig karakter vertoont.

Volgens de parlementaire voorbereiding van de Arbeidsongevallenwet is de consolidatie het ogenblik waarop de lichamelijke letsels, dankzij de verstrekte zorgen, verdwenen zijn of blijkbaar niet meer voor verbetering vatbaar zijn.

(Parl. St., Senaat 1970-71, nr. 328, 17)

De consolidatie wordt omschreven als het tijdstip waarop de letsels van de getroffene in die mate geëvolueerd zijn dat een stabilisatiepunt is bereikt zodat naar normale voorzienbaarheid verdere medische of andere tussenkomst geen invloed meer zal hebben, er geen

verbetering of verslechtering meer zal optreden op het stuk van verlies van arbeidsgeschiktheid.
(vgl. Arbh. Brussel 18 december 2000, J.T.T. 2001, 471)

Zolang er geen stabilisatie is, kan er geen sprake zijn van consolidatie.

Vermits de consolidatie in essentie wordt omschreven als het ogenblik waarop de letsels ten gevolg van het arbeidsongeval niet verder zullen evolueren, valt de consolidatiedatum niet noodzakelijk samen met de datum waarop het slachtoffer het werk hervat.
(vgl. Arbh. Brussel 28 februari 1983, RGAR 1985, nr. 10860; Arbh. Brussel 5 december 1994, J.T.T. 1995, 476)

Anderzijds betekent het feit dat na de consolidatie nog medische verzorging nodig blijkt, niet dat er geen consolidatie was.
(vgl. Arbh. Brussel 5 december 1994, J.T.T. 1995, 476)

b.-

Naar het oordeel van het arbeidshof heeft dr. Ringoet de consolidatiedatum in alle redelijkheid correct bepaald op 18 maart 2010.

Hierbij moet rekening worden gehouden met de vaststelling van de deskundige dat de heer F na 1 december 1997 nog 'enkele tientallen orthopedisch chirurgisch-vasculaire chirurgisch-reconstructief chirurgische interventies onderging', doch dat het 'duidelijk is dat de toestand van patiënt niet meer zal wijzigen'.
(deskundig verslag, pagina 8)

De tijdelijke arbeidsongeschiktheid

Vermits de consolidatiedatum aldus door de arbeidsrechtbank oordeelkundig werd bepaald op 18 maart 2010, is de periode voorafgaand vanaf de datum vanaf het arbeidsongeval tot de consolidatie een periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid.

Het was dan ook terecht dat de arbeidsrechtbank de periode van 28 december 1993 tot 17 maart 2010 weerhield als periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid.

De arbeidsongeschiktheid is inderdaad tijdelijk zolang de opgelopen letsels verder evolueren.
(vgl. J. Petit, A.P.R. Tw. Arbeidsongevallen, E. Story-Scientia, Mechelen 2005, nr. 344)

De begroting van de graad van deze tijdelijke arbeidsongeschiktheid dient te gebeuren in functie van het door de werknemer uitgeoefende beroep op het ogenblik van het arbeidsongeval.

(vgl. Cass. 6 februari 1958, Pas. 1958, I 619; Cass. 9 mei 1969, Arr. Cass. 1969, 871)

Op het ogenblik van het arbeidsongeval was de heer B
B grondwerker (kabeltrekker).

Het staat niet ter discussie en het arbeidshof stelt vast dat de heer B tijdens de volledige periode van tijdelijke arbeidsongeschiktheid, dit is van 28 december 1993 tot 17 maart 2010, het beroep van grondwerker (kabeltrekker) niet kon uitoefenen, zodat de arbeidsrechtbank terecht oordeelde dat betrokkene tijdens de periode tijdelijk volledig arbeidsongeschikt was.

De blijvende arbeidsongeschiktheid

a.-

De blijvende arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval bestaat in het verlies of de vermindering van het economisch potentieel van de getroffene op de algemene arbeidsmarkt.

De omvang van die schade wordt beoordeeld niet alleen in functie van de fysieke ongeschiktheid, maar ook van de leeftijd, de beroepskwalificatie, het aanpassingsvermogen, van de mogelijkheid van herscholing en van het concurrentievermogen op de algemene arbeidsmarkt.

(vgl. Cass. 10 maart 1980, RGAR 1983, 10600; Cass. 22 september 1986, J.T.T. 1987, 10; Cass. 3 april 1989, R.W. 1988-89, 1368, conclusie H. Lenaerts)

Iedere aantasting van de fysieke integriteit van een werknemer die een weerslag heeft op zijn concurrentievermogen, moet worden vergoed, zelfs indien er geen loonverlies is.

(vgl. Arbh. Bergen 8 november 1995, De Verz. 1996, 257, noot L. Van Gossum)

Ook een beperkte fysieke ongeschiktheid, waarvan de deskundige meent dat ze zonder gevolg blijft op sociaal-economisch vlak, kan in aanmerking komen voor vergoeding op basis van de Arbeidsongevallenwet, wanneer blijkt dat ze de getroffene kan hinderen bij het uitvoeren van bepaalde taken.

(vgl. Arbh. Brussel 6 november 1989, J.T.T. 1990, 272, noot).

Van belang is hierbij na te gaan of het economisch arbeidsvermogen van de door het arbeidsongeval getroffen is aangetast, waarbij het vermogen om te werken wordt omschreven als de waarde van de werknemer uitgedrukt in het basisloon.

(vgl. Cass.21 juni 1999, Arr. Cass. 1999, 908; Cass. 15 januari 1996, Arr. Cass. 1996, 64)

Het verlies of de vermindering van het economisch arbeidsvermogen komt aldus neer op een vermindering van het verdienvermogen.

(vgl. conclusie adv.-gen. H. Lenaerts voor Cass. 18 mei 1992, Arr. Cass. 1991-92, 878)

In die zin zal de blijvende arbeidsongeschiktheid volledig zijn, indien het slachtoffer van het arbeidsongeval elke mogelijkheid heeft verloren zich door zijn arbeid regelmatige inkomsten te verschaffen, ook al behoudt hij enige lichamelijke geschiktheid.

(vgl. Arbh. Luik 22 november 1993, J.T.T. 1994, 188; Arbh. Luik 13 november 2002, J.T.T.2003, 25, noot)

Tenslotte moet de arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer van een arbeidsongeval in haar geheel worden beschouwd, zonder rekening te houden met zijn vroegere ziekte-toestand, wanneer en zolang het ongeval minstens voor een deel oorzaak is van de ongeschiktheid. Indien de blijvende arbeidsongeschiktheid mede veroorzaakt is door een arbeidsongeval, dient de arbeidsongevallen-verzekeraar in te staan voor de vergoeding van de volledige arbeidsongeschiktheid.

(vgl. Cass. 30 oktober 2006, Arr. Cass. 2006, nr. 526)

b.-

Met betrekking tot de blijvende arbeidsongeschiktheid stelt de deskundige in zijn verslag:

"In verband met mogelijke theoretische vraagstelling zoals door de medische raadgevers van beide partijen werd naar voor gebracht omtrent eventuele professionele mogelijkheden van patiënt in de toekomst, kan ik stellen dat patiënt enkel in aanmerking komt voor zittend en eenvoudig wer[k] rekening houdend dus met zijn orthopedische beperking en met zijn psycho-mentale beperkingen.

Theoretisch kan men stellen dat een dergelijke tewerkstelling in de algehele arbeidsmarkt mogelijk kan zijn; iets minder theoretisch zou men kunnen stellen dat een dergelijke tewerkstelling mogelijk zou zijn in een beschuttende werkplaats."

(deskundig verslag pagina 9)

Verder stelt hij:

"Omtrent aanpassingsvermogen, omscholingsmogelijkheid en concurrentievermogen van de getroffene op de algemene en algehele arbeidsmarkt [...] meen ik te mogen stellen dat patiënt theoretisch nog in aanmerking komt voor een tewerkstelling in zittende houding en dit voor een eenvoudig werk. Deze tewerkstelling breng ik - weliswaar tegen mijn zin - als juridisch medico-legaal argument daar waar ik er mij rekenschap van geef dat het zeer moeilijk zal zijn om een dergelijke tewerkstelling op de algehele arbeidsmarkt te vinden. Misschien zal het iets gemakkelijker zijn om een dergelijke tewerkstelling op de beschuttende werkplaats arbeidsmarkt te vinden. In elk geval zou dit theoretisch mogelijk zijn."
(deskundig verslag pagina 10)

Terecht stelde de arbeidsrechtbank dat de mogelijke tewerkstelling in een 'beschutte' werkplaats geen deel uitmaakt van de algemene arbeidsmarkt, en bijgevolg niet kan gelden als beoordelingscriterium voor de tewerkstellingskansen op deze algemene arbeidsmarkt.
(vgl. Arbrb. Gent 26 februari 2001, T.G.R. 2002, 199)

Het arbeidshof sluit zich verder aan bij de pertinente stelling van de arbeidsrechtbank dat een louter theoretische geneeskundige arbeidsgeschiktheid niet in aanmerking mag worden genomen wanneer er geen mogelijkheid voorhanden is voor enige beroepswerkzaamheid.

C.-

In voorliggende betwisting dient de blijvende arbeidsongeschiktheid die de heer B heeft opgelopen ten gevolge van het arbeidsongeval waarvan hij op 23 december 1993 het slachtoffer was, op 100 % te worden bepaald.

Het arbeidshof houdt hierbij rekening met volgende elementen:

- een fysische ongeschiktheid van 75 %
- een uitermate beperkt aanpassingsvermogen, rekening houdend met de (voorafbestaande) ernstige gehoorvermindering
- een uitermate beperkte mogelijkheid tot herscholing gelet op de (voorafbestaande) eerder beperkte intellectuele mogelijkheden
- een lage beroepskwalificatie (bijzonder beroepsonderwijs schilder)

Deze elementen maken samen dat het economisch potentieel van de heer B op de algemene arbeidsmarkt ten gevolge van het arbeidsongeval gereduceerd is tot nihil.

Hulp van derden

Terecht stelde de arbeidsrechtbank dat de bevindingen van de deskundige met betrekking tot de noodzaak aan geregelde hulp van derden, waarbij de deskundige deze nood bepaalt aan de hand van de criteria van verminderde zelfredzaamheid zoals voorzien in de regeling van tegemoetkomingen aan gehandicapten, niet toelaten op welke vergoeding de heer B ter zake recht heeft.

Artikel 24 vijfde lid van de Arbeidsongevallenwet Private Sector bepaalt immers dat de bijkomende jaarlijkse vergoeding voor geregelde hulp van derden vastgesteld wordt op basis van het gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen op het ogenblik van de consolidatie van de letsels, met toepassing van de CAO nr. 43 gesloten in de Nationale Arbeidsduur.

Dergelijke begroting is enkel mogelijk wanneer aangegeven wordt hoeveel uur aan de geregelde hulp dient te worden besteed, zodat de nieuwe opdracht aan de deskundige door de arbeidsrechtbank terecht werd gegeven.

OM DEZE REDENEN

HET ARBEIDSHOF

Gelet op de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, zoals tot op heden gewijzigd, inzonderheid op artikel 24;

Rechtsprekend op tegenspraak en na erover beraadslaagd te hebben:

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis in alle beschikkingen;

Verzendt de zaak terug naar de Arbeidsrechtbank te Leuven voor de verdere uitvoering van de terecht bevolen onderzoeksmaatregel;

Verwijst de Federale Verzekeringen in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van de heer B vereffend op 160,36 euro rechtsplegingsvergoeding arbeidshof.

Aldus gewezen door de 5de kamer van het Arbeidshof te Brussel en ondertekend door :

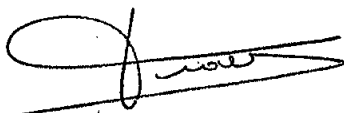
D. RYCKX : Raadsheer.

S. ALAERTS: Raadsheer in sociale zaken als werkgever,

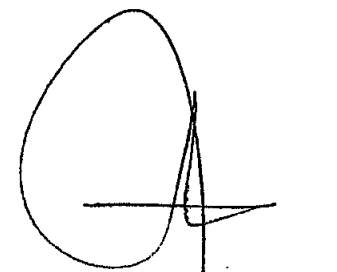
R. VAN CAUWENBERGE : Raadsheer in sociale zaken als
werknemer-arbeider,

En bijgestaan door :

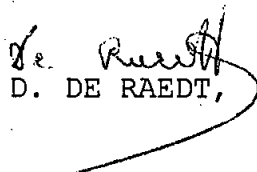
D. DE RAEDT : Griffier,

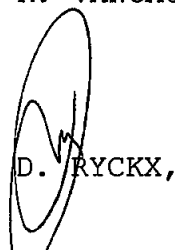
S. ALAERTS,

R. VANCAUWENBERGE,

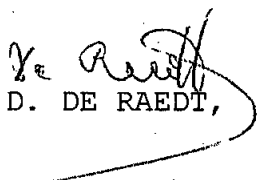

D. DE RAEDT,

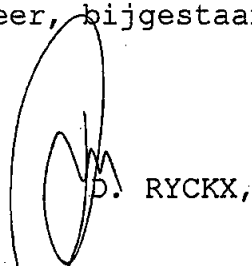

D. RYCKX,

En uitgesproken op de openbare terechtzitting van de 5de kamer van het Arbeidshof te Brussel op 24 maart 2014 door de heer D. RYCKX, Raadsheer, bijgestaan door D. DE RAEDT, griffier,

D. DE RAEDT,

D. RYCKX,